

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Plóciennik (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Jacek Błaszczyk

SSN Jerzy Grubba

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jerzego Engelkinga,
w sprawie **B. B. i B. S.**

oskarżonych z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 29 marca 2023 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora - na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Sosnowcu

z dnia 10 sierpnia 2022 r., sygn. akt V Ka 162/22,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Sosnowcu

z dnia 30 listopada 2021 r., sygn. akt III K 1412/18,

1. uchyla zaskarżony wyrok oraz zmieniony nim wyrok Sądu Rejonowego w Sosnowcu i przy zastosowaniu art. 537 § 2 k.p.k. na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. i art. 44 § 1 pkt 2 k.k.s. postępowanie wobec B. B. i B. S. umarza, a kosztami procesu w sprawie obciąża Skarb Państwa.

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz M.S. - Kancelaria Adwokacka w W. i na rzecz A. S. - Kancelaria Adwokacka w W. po

1476 zł (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć), w tym 23 % VAT, tytułem wynagrodzenia za obronę z urzędu w postępowaniu kasacyjnym przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Prokurator oskarżył:

1. B.B. o to, że :

I. w złożonym w dniu 18.02.2008 r. do Urzędu Skarbowego w Sosnowcu zeznaniu PIT-36 za 2007 r. podała nieprawdę poprzez zaniżenie dochodu o koszty uzyskania przychodu wynikające z dokumentów księgowych poświadczających nieprawdę, tj. faktur VAT wystawionych rzekomo przez przedsiębiorstwa realnie nieistniejące dla firmy F.H.U. M. S.C. B.S., B.G., a więc niedokumentujących faktycznych operacji gospodarczych, pomiędzy tymi podmiotami, to jest:

a) wykazanych zakupów od nieistniejącego podmiotu firmy Handlowej D. [...] z/s w K., ul. [...], udokumentowanych fakturami VAT o numerach: [...]1, [...]2, [...]3, [...]4, [...]5, [...]6, [...]7, [...]8, [...]9, [...]10, [...]11, [...]12, [...]13, [...]14, [...]15, [...]16, [...]17, [...]18, [...]19, [...]20, [...]21, [...]22, [...]23, [...]24, [...]25, [...]26, [...]27, [...]28, [...]29, [...]30, [...]30, [...]31, [...]32, [...]33, [...]34, [...]35, [...]36, [...]37, [...]38, [...]39, [...]40, [...]41, [...]42, [...]43, [...]44, [...]45, [...]46, [...]47, [...]48, [...]49, [...]50, [...]51, [...]52, [...]53, [...]54, [...]55, [...]56, [...]57, [...]58, [...]59, [...]60, [...]61, [...]62, [...]63, [...]64, [...]65, [...]66, [...]67, [...]68, [...]69, [...]70, [...]71, [...]72, [...]73, [...]74, [...]75, [...]76, [...]77, [...]78, [...]79, [...]80, [...]81, [...]82, [...]83, [...]84, [...]85;

b) wykazanych zakupów od nieistniejącego podmiotu Zakładu [...] z/s w S., ul. [...], udokumentowanych fakturami VAT o numerach: [...]86, [...]87, [...]88, [...]89, [...]90, [...]91, [...]92, [...]93, [...]94, [...]95, [...]96, [...]97, [...]98, [...]99, [...]100, [...]101, [...]102, [...]103, [...]104, [...]105, [...]106, [...]107, [...]108, [...]109, [...]110, [...]111, [...]112, [...]113, [...]114, [...]115, [...]116, [...]117, [...]118, [...]119, [...]120, [...]121, [...]122, [...]123, [...]124, [...]125, [...]126, [...]127, [...]128, [...]129, [...]130, [...]131, [...]132, [...]133, [...]134, [...]135, [...]136, [...]137, [...]138, [...]139, [...]140, [...]141, [...]142, [...]143, [...]144, [...]145, [...]146, [...]147, [...]148, [...]149, [...]150, [...]151, [...]152, [...]153, [...]154, [...]155, [...]156, [...]157, [...]158, [...]159, [...]160, [...]161, [...]162, [...]163, [...]164, [...]165, [...]166, [...]167, [...]168, [...]169, [...]170, [...]171, [...]172, [...]173, [...]174, [...]175, [...]176, [...]177, [...]178, [...]179, [...]180, [...]181, [...]182, [...]183, [...]184, [...]185;

[...]132, [...]73, [...]75, [...]76, [...]77, [...]133, [...]134, [...]135, 1[...]134, [...]136, [...]137, [...]85, [...]138,

czym naraziła podatek na uszczuplenie w łącznej wysokości 1.853.453,00 zł oraz naruszyła przepisy prawa materialnego art. 9 ust 1 i 2, art. 10 ust 1 pkt 1 i 3, art. 14, art. 26, art. 27, art. 45 ust 1 i 6 Ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 361 z późn. zm.)

tj. o przestępstwo skarbowe z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s.

2. B.S. o to, że :

II. w złożonym w dniu 07.03.2008 r. do Urzędu Skarbowego w S. zeznaniu PIT-36 za 2007 r. podała nieprawdę poprzez zaniżenie dochodu o koszty uzyskania przychodu wynikające z dokumentów księgowych poświadczających nieprawdę, tj. faktur VAT wystawionych rzekomo przez przedsiębiorstwa realnie nieistniejące dla firmy F.H.U. M. S.C. B.S., B.G., a więc niedokumentujących faktycznych operacji gospodarczych, pomiędzy tymi podmiotami, to jest:

c) wykazanych zakupów od nieistniejącego podmiotu firmy Handlowej D. [...] z/s w K., ul. [...], udokumentowanych fakturami VAT o numerach: [...]1, [...]2, [...]3, [...]4, [...]5, [...]6, [...]7, [...]8, [...]9, [...]10, [...]11, [...]12, [...]13, [...]14, [...]15, [...]16, [...]17, [...]18, [...]19, [...]20, [...]21, [...]22, [...]23, [...]24, [...]25, [...]26, [...]27, [...]28, [...]29, [...]30, [...]30, [...]31, [...]32, [...]33, [...]34, [...]35, [...]36, [...]37, [...]38, [...]39, [...]40, [...]41, [...]42, [...]43, [...]44, [...]45, [...]46, [...]47, [...]48, [...]49, [...]50, [...]51, [...]52, [...]53, [...]54, [...]55, [...]56, [...]57, [...]58, [...]59, [...]60, [...]61, [...]62, [...]63, [...]64, [...]65, [...]66, [...]67, [...]68, [...]69, [...]70, [...]71, [...]72, [...]73, [...]74, [...]75, [...]76, [...]77, [...]78, [...]79, [...]80, [...]81, [...]82, [...]83, [...]84, 1[...]83;

d) wykazanych zakupów od nieistniejącego podmiotu Zakładu [...] z/s w S., ul. [...], udokumentowanych fakturami VAT o numerach: [...]86, [...]87, [...]88, [...]89, [...]2, [...]90, [...]5, [...]91, [...]7, [...]9, [...]11, [...]92, [...]93, [...]94, [...]95, [...]96, [...]97, [...]98, [...]99, [...]100, [...]101, [...]102, [...]103, [...]104, [...]23, [...]105, [...]106, [...]107, [...]108, [...]30, [...]32, [...]31, [...]109, [...]110, [...]111, [...]38, [...]112, [...]113, [...]114, [...]115, [...]116, 25/06/2007, [...]117, [...]118, [...]119, 12/07/2007, [...]49, [...]120, [...]50, [...]53, [...]121, [...]122, [...]123, [...]124, [...]125, 2[...]58, [...]126, [...]127,

[...]63, [...]128, [...]65, [...]66, 1[...]128, [...]129, [...]130, [...]131, [...]71, [...]132, [...]73, [...]75, [...]76, [...]77, [...]133, [...]134, [...]135, 1[...]134, [...]136, [...]137, [...]85, [...]138,

czym naraziła podatek na uszczuplenie w łącznej wysokości 1.855.394,22 zł oraz naruszyła przepisy prawa materialnego art. 9 ust 1 i 2, art. 10 ust 1 pkt 1 i 3, art. 14, art. 26, art. 27, art. 45 ust 1 i 6 Ustawy z dnia 26.07.1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r., poz. 361 z późn. zm.), tj. o przestępstwo skarbowe z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s.

Wyrokiem z dnia 30 listopada 2021 r., sygn. akt III K 1412/18, Sąd Rejonowy w Sosnowcu:

1. uznał oskarżoną B.B. za winną popełnienia zarzucanego jej w pkt I aktu oskarżenia czynu, czym wyczerpała ustawowe znamiona przestępstwa skarbowego z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s. i za to na mocy art. 56 § 1 k.k.s. przy zastosowaniu art. 38 § 2 pkt 1 k.k.s. skazał ją na karę roku pozbawienia wolności;
2. uznał oskarżoną B.S. za winną popełnienia zarzucanego jej czynu z pkt II aktu oskarżenia, czym wyczerpała ustawowe znamiona przestępstwa skarbowego z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s. i za to na mocy art. 56 § 1 k.k.s. przy zastosowaniu art. 38 § 2 pkt 1 k.k.s. skazał ją na karę roku pozbawienia wolności.

W pkt 3-5 Sąd orzekł o kosztach i opłatach.

Wyrok Sądu Rejonowego zaskarżyli apelacjami: obrońca oskarżonej B.B. oraz oskarżona B.S..

We wniesionej apelacji, zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji w całości, obrońca B.B., na mocy art. 438 pkt 2, 3 i 4 k.p.k. zarzucił:

- „1. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 2 § 1 pkt 1, art. 4 k.p.k. art. 5 § 1 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 41 k.p.k. poprzez wydanie orzeczenia skazującego, pomimo że ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynikało, iż oskarżona dopuściła się popełnienia zarzucanego jej czynu,
2. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia a mających wpływ na treść wyroku, poprzez ustalenie na podstawie nieprawidłowej oceny dowodów, że oskarżona dokonała zarzucanego jej czynu wyczerpującego dyspozycję z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s.,

3. na mocy art. 438 pkt 4 k.p.k. rażąco niewspółmierność kary w wysokości 1 (jednego) roku pozbawienia wolności.”

W konkluzji skarżący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonej B.B. od dokonania zarzucanego jej czynu,
ewentualnie
2. zmianę zaskarżonego wyroku w zakresie pkt 1 poprzez wymierzenie oskarżonej łagodniejszej kary w dolnych granicach jej ustawowego zagrożenia.

Z kolei w osobistej apelacji oskarżona B.S., zaskarżając wyrok w całości na korzyść, na podstawie art. 438 pkt 2 i 3 zarzuciła:

„I. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku rażąco obrażając prawa procesowe, a mianowicie art. 2 § 1 pkt 1 oraz art. 4 w zw. z art. 5 § 1 i 2 oraz art. 7 i 410 k.p.k., przez wydanie orzeczenia skazującego bez dowodów uprawdopodobniających fakt zawinienia oraz przez naruszenie podstawowych zasad procesowych określających regułę dowodzenia winy i zastąpienie ich przez domniemanie winy oskarżonej;
2. art. 6, 78 § 1 i 117 § 2 k.p.k. poprzez naruszenie prawa oskarżonej do korzystania z pomocy obrońcy z urzędu przez cały czas postępowania, polegające na tym, że oskarżonej nie poinformowano o przyznaniu jej obrońcy (a wręcz przeciwnie otrzymała informację, że prawa takiego jej odmówiono), poinformowaniu jej przypadkiem podczas przesłuchania na którejś z kolejnych rozpraw, że ma obrońcę z urzędu i wskazaniu jej kontaktu telefonicznego do obrońcy, który nie stawiał się na posiedzeniach Sądu (oskarżona występowała sama), który po telefonie oskarżonej poinformował ją, że z uwagi na amputację obu kończyn od dawna nie praktykuje w zawodzie, o czym poinformował Sąd, a Sąd zaniechał przekazania tej informacji oskarżonej i podjęcia czynności zmierzających do wyznaczenia jej innego obrońcy, co uczyniono dopiero po interwencji oskarżonej i wyznaczono jej obrońcę w końcowej fazie procesu, który to obrońca nie znał sprawy i w praktyce nie podjął żadnych czynności obrony oskarżonej (wnioski dowodowe oskarżona składała samodzielnie) a w końcu terminu do wniesienia apelacji obrońca poinformował oskarżoną o zamiarze sporządzenia opinii o niecelowości apelacji, wbrew stanowisku oskarżonej, co zmusiło ją do samodzielnego sporządzenia niniejszej apelacji;

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał zasadniczy wpływ na treść orzeczenia, polegający na:

1. przyjęciu, wbrew dowodom przedstawionym przez oskarżone, że oskarżona w złożonym w dniu 7 marca 2008 r. zeznaniu podatkowym za rok 2007 podała nieprawdę poprzez zaniżenie dochodu o koszty uzyskania przychodów wynikające z dokumentów księgowych poświadczających nieprawdę, tj. faktur wystawionych przez podmioty nie istniejące, czym naraziła podatek na uszczuplenie w łącznej wysokości 1 855 394,22 zł, pomimo iż oskarżona nie miała wiedzy na temat okoliczności, że firmy wystawiające te faktury nie były formalnie zarejestrowane, a profesjonalna licencjonowana księgowa prowadząca obsługę księgową oskarżonej potwierdziła, że księgowała powyższe faktury i wrzucała w koszty uzyskania przychodów zgodnie z przepisami prawa podatkowego i swoją najlepszą wiedzą, a dodatkowo w tamtym okresie nie sprawdzano kontrahentów w sposób przyjęty i wymuszony orzecznictwem sądów administracyjnych i praktyką organów skarbowych w latach późniejszych;

2. w toku postępowania dowodowego prowadzonego przez Sąd na wniosek oskarżonych ustalono ponad wszelką wątpliwość, że oskarżone prowadziły rzeczywisty obrót złomem (tj. istniał przedmiot dokonywanych przez nich a objętych tzw. pustymi fakturami transakcji), co potwierdzili świadkowie z firm, gdzie oskarżone towar dostarczały i zbywały oraz dokumenty w postaci przelewów przekazanych na wniosek oskarżonych do Sądu przez bank S.A., a sfalszowania faktur wystawionych przez nieistniejących kontrahentów dokonały nieustalone przez organy ścigania osoby trzecie, dlatego odpowiedzialność za powyższe nie może zostać przypisana oskarżonej,

3. nie wykazane przez oskarżyciela żadnymi dowodami, a zatem nie uzasadnione w żaden sposób, ustalenie przez Sąd rozpoznający sprawę w I instancji, że zachowanie oskarżonej naruszyło dyspozycje wskazanych przepisów materialnego prawa podatkowego, tj. art. 9 ust. 1 i 2, 10 ust. 1 pkt 1 i 3, 14, 26, 27 oraz 45 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych w wersji obowiązującej w dacie rzekomego popełnienia zarzucanych czynów (w orzeczeniu wskazano wersję z okresu późniejszego, tj. z roku 2012 z późniejszymi zmianami, która nie może być podstawą stawiania oskarżonej zarzutów jej naruszenia, skoro

sprawa dotyczy podatku za rok 2007; zwanej dalej: u.p.d.f.), pomimo iż oskarżona udowodniła w toku postępowania, że nie tylko nie posiadała wiedzy o braku zarejestrowania firm swoich dwóch kontrahentów, którzy wystawiali faktury sprzedaży złomu nabywanego przez oskarżoną, nie tylko nie prowadziła obsługi księgowej swojej działalności (prowadziła to profesjonalna, licencjonowana księgowa), ale dokonywała rzeczywistych operacji gospodarczych z wykorzystaniem realnego towaru, stąd w jej przypadku (także zgodnie z orzecznictwem Naczelnego Sądu Administracyjnego) nie można jej przypisać popełnienia zarzucanych czynów, a tym bardziej przypisania jej znacznego stopnia winy i znacznej społecznej szkodliwości czynu, którego nie popełniła.”

W następstwie tych zarzutów apelująca wniosła, na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 437 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 440 k.p.k., „o ustalenie przez Sąd Okręgowy, że oskarżona B.S. zarzucanego jej przestępstwa nie popełniła, natomiast zaskarżony wyrok odznacza się oczywistą niesprawiedliwością” i na tej podstawie wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie jej od stawianego zarzutu. Ewentualnie, w wypadku stwierdzenia przez Sąd odwoławczy braku podstaw do zmiany wyroku, wobec stwierdzonych naruszeń prawa procesowego, wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu wywiedzionych apelacji, Sąd Okręgowy w Sosnowcu wyrokiem z dnia 10 sierpnia 2022 r., sygn. V Ka 162/22,

1. zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że uchylił rozstrzygnięcia z punktu 1, 2 i 5 zaskarżonego wyroku i umorzył postępowanie karne:

- przeciwko B.B. o czyn przypisany jej w punkcie 1 zaskarżonego wyroku,
- przeciwko B.S. o czyn przypisany jej w punkcie 2 zaskarżonego wyroku,

2. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy.

Kasację w sprawie wniósł prokurator Prokuratury Rejonowej w Sosnowcu, który zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w całości na niekorzyść obu oskarżonych, zarzucił:

„I. rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 29 § 1 k.p.k., polegające na rozpoznaniu apelacji obrońcy od wyroku Sądu Rejonowego w Sosnowcu z dnia 30 listopada 2021 r. o

sygn. akt III K 1412/18 w składzie jednego sędziego, podczas gdy postępowanie przygotowawcze przeciwko B.S. i B.B. zakończono w formie śledztwa, co obligowało sąd odwoławczy do orzekania w składzie trzech sędziów i skutkowało wystąpieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.,

II. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 44 § 5 k.k.s. poprzez dokonanie jego błędnej wykładni i uznanie, że przepis ten nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie mimo, że przedmiotowe postępowanie skutecznie przekształciło się w fazę *in personam* i było prowadzone przeciwko B.S. i B.B., a w związku z tym doszło do wydłużenia terminu przedawnienia przestępstw im zarzucanych, co doprowadziło do błędnego uznania, iż wyrok Sądu I instancji obarczony był bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. i skutkowało niezasadnym uchyleniem zapadłego uprzednio orzeczenia i umorzeniem postępowania, na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., podczas, gdy nie zaistniały ku temu przesłanki”

i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Sosnowcu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zasadny okazał się pierwszy z podniesionych w kasacji zarzutów, w którym zakwestionowano prawidłowość jednoosobowego składu Sądu odwoławczego. Zgodnie z art. 29 § 1 k.p.k. na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie trzech sędziów. Wyjątki od tej zasady przewiduje art. 449 § 2 k.p.k., który stanowi, że jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia oraz w sprawach z oskarżenia prywatnego, sąd odwoławczy orzeka na rozprawie jednoosobowo, chyba że zaskarżone orzeczenie sąd pierwszej instancji wydał w innym składzie niż w składzie jednego sędziego. Rozpoznawana sprawa, nie jest – co oczywiste – sprawą z oskarżenia prywatnego. W postępowaniu przygotowawczym sprawa prowadzona była w formie śledztwa i w takiej formie postępowanie to zostało zakończone (postanowienie o zamknięciu śledztwa k – 265). Śledztwo było również właściwą formą postępowania przygotowawczego, zważywszy na jego przedmiot. Oskarżonym zarzucono bowiem popełnienie przestępstw skarbowych z art. 56 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 1 pkt 1 k.k.s., a przepis art. 151a § 2 pkt 1 k.k.s. stanowi, że śledztwo jest obligatoryjne m.in. wówczas, gdy

przestępstwo skarbowe zostało popełnione w warunkach określonych w art. 37 § 1 k.k.s.

Autor kasacji dostrzegł, że zgodnie z przepisem art. 14fa ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID – 19 (Dz. U. z 2020 r., poz. 1842 ze zm.), w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemiologicznego, albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID – 19, oraz w okresie roku po ich odwołaniu, w sprawach rozpoznawanych według Kodeksu postępowania karnego o przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica nie przekracza 5 lat, na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli w pierwszej instancji sąd wydał wyrok w takim składzie, trafnie jednak wywiódł, że regulacja ta nie odnosi się do przestępstw skarbowych. Skarżący uzasadnił swój pogląd odwołując się do rozróżnienia przestępstw od przestępstw skarbowych (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2005 r., I KZP 4/05), a nadto wskazał, że w przepisie art. 15 zzz¹ przywołanej wyżej ustawy z dnia 2 marca 2020 r., określającym zawieszenie biegu terminów przedawnienia w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemiologicznego albo stanu epidemii, wyraźnie wymienia się przestępstwa oraz przestępstwa skarbowe, czego nie uczyniono w art. 14fa ustawy.

Zaprezentowane stanowisko jest trafne i znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Odwołać się w tym miejscu należy przede wszystkim do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2022 r., II KK 310/22, w którym wprost wyrażono pogląd, że przepis art. 14fa ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID – 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 2095 ze zm.), nie ma zastosowania do składu sądu na rozprawie apelacyjnej w sprawach o przestępstwa skarbowe. Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podziela zaprezentowany we wskazanym orzeczeniu sposób wykładni oraz jej rezultat, przy czym powtarzanie obszernych wywodów w tej mierze nie jest konieczne, ponieważ wyrok ten opublikowany został w urzędowym zbiorze orzeczeń Izby Karnej Sądu Najwyższego – OSNK 2022, z. 11 – 12, poz. 46.

Rozpoznanie sprawy przez sąd, który był nienależycie obsadzony stanowi bezwzględny, tj. niezależny od granic zaskarżenia, podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia, powód uchylenia wyroku przewidziany w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Następstwem stwierdzenia opisanego uchybienia stała się konieczność uchylenia wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy. We wnioskach kasacji sformułowano postulat przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Sosnowcu do ponownego rozpoznania. Stanowisko to nie mogło jednak zostać uwzględnione, ponieważ wyrażony w wadliwym składzie pogląd, iż w sprawie doszło do przedawnienia karalności zarzucanych oskarżonym przestępstw skarbowych jest trafny.

W dniu 12 marca 2014 r. wydane zostało na podstawie art. 325 k.p.k., art. 22 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. oraz art. 114a k.k.s. postanowienie o zawieszeniu śledztwa w sprawie o przestępstwa skarbowe z art. 56 § 1 w zw. z art. 37 § 1 pkt k.k.s. dotyczącego B.B. oraz B.S.. Kwestią kluczową dla rozważanej sprawy jest to, że do wydania tego orzeczenia doszło w fazie *in rem*. Postanowienia o przedstawieniu zarzutów wydane zostały w dniu 29 marca 2018 r. (k – 136, a następnie oskarżone zostały przesłuchane jako podejrzane (k – 143 i 151). Rzecz jednak w tym, że przeprowadzenie tych czynności nie zostało poprzedzone wydaniem postanowienia o podjęciu zawieszonego postępowania. Oznacza, że procesowe czynności w postaci przedstawienia zarzutów zostały przeprowadzone w czasie zawieszenia postępowania przygotowawczego. Podkreślić należy, że po ostatecznie skutecznym podjęciu zawieszonego postępowania czynności przedstawienia zarzutów już nie powtórzono.

Kodeks karny skarbowy reguluje instytucję zawieszenia postępowania tylko w art. 114a, który stanowi, że postępowanie w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe może być zawieszone, jeżeli jego prowadzenie jest w istotny sposób utrudnione ze względu na prowadzoną kontrolę podatkową, kontrolę celno – skarbową lub toczące się postępowanie przed organami podatkowymi, organami celnymi lub sądami administracyjnymi. Użycie w omawianym przepisie partykuły „także” wskazuje na istnienie innych podstaw zawieszenia postępowania, których w oparciu o przepis art. 113 § 1 k.k.s. poszukiwać należy w przepisach Kodeksu postępowania karnego. Podobnie rzecz się ma z kwestią czynności, które można

wykonywać w czasie trwania zawieszenia postępowania, ponieważ Kodeks karny skarbowy tym się nie zajmuje. Katalog przyczyn zawieszenia postępowania zawarty jest w art. 22 § 1 k.p.k., natomiast rodzaj dopuszczalnych czynności wynika z § 3 tego artykułu. Przepis ten stanowi, że „w czasie zawieszenia postępowania należy jednak dokonać odpowiednich czynności w celu zabezpieczenia dowodów przed ich utratą lub zniekształceniem”. W czasie zawieszenia postępowania możliwe jest także orzekanie co do środków zapobiegawczych (art. 255 k.p.k.), jest wszakże oczywiste, że środki te mogą być w postępowaniu przygotowawczym stosowane tylko względem osoby, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów (art. 249 § 2 k.p.k.).

Zawieszenie postępowania jest „najbardziej drastycznym wstrzymaniem biegu procesu” (...). W skutkach swych zawieszenie postępowania zbliża się do umorzenia postępowania z powodu negatywnych formalnych lub mieszanych przesłanek procesowych. Z tego też względu np. w języku niemieckim zawieszenie postępowania oznacza się terminem >>czasowe umorzenie<< (...) [zob. S. Waltoś, Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego kodeksu postępowania karnego, *Palestra* 1970, 14/2(156), s. 35]. Istota zawieszenia postępowania, owo „drastyczne wstrzymanie procesu” powoduje, że przepis art. 22 § 3 k.p.k. powinien być wykładany ściśle. Oznacza to, że organ procesowy może podejmować w okresie trwania zawieszenia postępowania tylko te czynności, które przewidują wskazany przepis oraz art. 255 k.p.k., a także, co oczywiste, czynności zmierzające do usunięcia przeszkody tamującej postępowanie [zob. M. Kurowski (w:) *Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Tom I*, (red.) D. Świecki, Warszawa 2017, 162 – 163; Z. Gostyński, *Zawieszenie postępowania w nowym ustawodawstwie karnoprosesowym*, Warszawa 1997, s. 79 - 82]. Na aprobatę zasługuje wyrażony na gruncie analogicznego art. 15 § 3 k.p.k. z 1969 r. pogląd, że: „Wymienione czynności procesowe należy przeprowadzać jedynie wówczas, gdy zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia dowodów, tzn. w przypadku ich nieprzeprowadzenia może nastąpić zatarcie dowodów przestępstwa, co w znacznym stopniu w przyszłości utrudni prowadzenie postępowania karnego. Niedopuszczalne jest natomiast wykorzystywanie § 3 art. 15 k.p.k. do formalnego prowadzenia

postępowania przygotowawczego po jego zawieszeniu (zob. A. Peczeniuk, Problemy praworządności 1979, nr 3, s. 40).

Procesowa instytucja przedstawienia zarzutów odgrywa szczególnie ważną rolę w stadium postępowania przygotowawczego. Rozpoczyna ona drugą fazę śledztwa lub dochodzenia, fazę *in personam*, inaugurując postępowanie przeciwko określonej osobie. Osoba ta zostaje pociągnięta do odpowiedzialności karnej i staje się podejrzanym, a więc stroną postępowania przygotowawczego (zob. P. Wiliński, Polski proces karny, Warszawa 2020, s. 462). Przedstawienie zarzutów stwarza nową sytuację procesową w tym samym toczącym się postępowaniu przygotowawczym, gdyż istotnie modyfikuje prawa i obowiązki organu prowadzącego postępowanie oraz wszystkich jego uczestników (skutki procesowe), a także z faktem tym wiążą się istotne konsekwencje przewidziane w innych gałęziach prawa oraz społeczne [zob. Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Tom III, (red.) R.A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2021, s. 215 – 216]. Charakter i istota omawianej instytucji powodują, że z całą pewnością nie mieści się ona w katalogu czynności dopuszczalnych w czasie trwania zawieszenia postępowania, wyznaczonych treścią art. 22 § 3 k.p.k. Podobna ocena trafnie wyrażona została w uzasadnieniu zaskarżonego kasacją wyroku Sądu Okręgowego. Wszystko to prowadzi do wniosku, że dokonanie czynności przedstawienia oskarżonym zarzutów w czasie trwania zawieszenia postępowania było niedopuszczalne. Wadliwość tej czynności i jej ewidentnie niekorzystne dla oskarżonych skutki są jaskrawo widoczne na gruncie przepisów Kodeksu karnego skarbowego o przedawnieniu. Zarzucone oskarżonym przestępstwo skarbowe zagrożone jest karą do 5 lat pozbawienia wolności (art. 56 § 1 k.k.s. i art. 27 § 1 k.k.s.). Przedawnienie karalności takiego przestępstwa skarbowego wynosi 10 lat (art. 44 § 1 pkt 2 k.k.s.), jednakże jeśli w tym okresie wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy, karalność przestępstwa skarbowego ustaje z upływem 10 lat od zakończenia tego okresu (art. 44 § 5 k.k.s.). Zatem przedłużenie okresu przedawnienia przestępstwa skarbowego, inaczej niż przewidziano to w art. 102 k.k., zależy od wszczęcia postępowania przeciwko osobie, a nie od samego wszczęcia postępowania.

Konkludując stwierdzić trzeba, że przedstawienie zarzutów w czasie trwania zawieszenia postępowania karnego skarbowego jest niedopuszczalne w świetle

treści art. 22 § 3 k.p.k. w zw. z art. 113 k.k.s. i art. 114a k.k.s. i nie wywołuje skutków procesowych oraz materialnoprawnych, w szczególności w postaci przedłużenia terminu przedawnienia przestępstwa skarbowego na podstawie art. 44 § 5 k.k.s.

Stanowiska tego zmienić nie mogą zawarte w motywacyjnej części kasacji wywody skarżącego mające uzasadnić zarzut z pkt II nadzwyczajnego środka zaskarżenia. W szczególności nie ma znaczenia dla prawnej oceny zaistniałej sytuacji fakt, że oskarżone, mimo trwania zawieszenia postępowania, traktowane były przez sąd jako strony postępowania przygotowawczego, ponieważ uznawano, że przysługuje im prawo do zaskarżenia postanowienia o podjęciu postępowania. Nie ma również znaczenia wywód przekonujący o niewadliwości dokonanych czynności i ich skuteczności, ponieważ opiera się on założeniu, że organ procesowy miał prawo dokonać omawianej czynności. Tymczasem, jak wykazano, organ procesowy w czasie trwania zawieszenia skarbowego postępowania przygotowawczego nie miał prawa dokonać czynności przedstawienia zarzutów: tj. sporządzenia postanowienia, jego niezwłocznego ogłoszenia i przesłuchania podejrzanego.

W konsekwencji tego stanu rzeczy, zważywszy na czas popełnienia zarzucanych oskarżonym czynów, doszło do przedawnienia tych przestępstw skarbowych, co prawidłowo dostrzeżone zostało przez Sąd Okręgowy. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, stosownie do art. 537 § 2 k.p.k., był zobligowany do uchylenia także wyroku Sądu Rejonowego w Sosnowcu i do umorzenia postępowania wobec B.B. i B.S. na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s. i art. 44 § 1 pkt 2 k.k.s.

as